

у висококваліфікованих фахівцях соціокультурної сфери ХДАК відкрила навчально-консультантний пункт у м. Сімферополі, на базі якого в період з 2000 по 2003 рр. студенти мешканці Криму – мали можливість здобувати вищу освіту без відриву від виробництва за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність». Створення нових кафедр, зокрема: інформаційних технологій, документно-інформаційних систем, музеєзнавства і пам'яткознавства, менеджменту соціокультурної діяльності, соціальної педагогіки, естрадного співу, майстерності актора, телебачення та ін., дозволило ХДАК ефективно вирішувати питання подальшого вдосконалення якості навчально-виховного процесу, утвердитися в освітянському просторі України як провідному навчально-науковому центру документно-інформаційної та культурологічно-мистецької освіти.

О. С. Частик
СУСПІЛЬСТВО ЗНАТЬ І УНІВЕРСИТЕТИ
THE KNOWLEDGE SOCIETY AND UNIVERSITIES

Щороку Наглядова рада Великої хартії університетів (Magna Charta Observatory) організує конференції та семінари, присвячені актуальним проблемам дослідницької й викладацької діяльності університетів. Чимало матеріалів цих форумів (зокрема 2004, 2005, 2008 рр.) висвітлюють роль університетів у нинішню добу суспільства знань. Доповідачі (П. Скотт, У. Еко, У. Фелт, А. Барблан та ін.) відзначають глобальну тенденцію XXI ст. – суттєве зростання кількості «інформованих громадян» та питомої ваги знань у сучасній ринковій економіці. Знання стали необхідною передумовою економічного й соціального розвитку, що зумовило підвищений попит на людей з вищою освітою. Деякі дослідники розрізняють не лише соціально-економічний, а й ідеологічний аспект нового суспільства: завдяки знанням у світі поширюється висвітленість у правильності ідеї так званого «демократичного капіталізму». Вищі навчальні заклади відіграють вирішальну роль не тільки в майбутньому розподілі праці, а й у формуванні уявлень про соціальний престиж. Такі показники соціального стану, як класове й етнічне походження, стать тощо, витісняються новими маркерами – вища освіта, престижний університет.

Водночас визнається той факт, що знання дедалі більше використовуються не на користь людства, а являють собою загрозу; суспільство знань стає потужним «генератором ризиків». Активна участь університетів у соціальному й економічному житті обмежує їхню автономію, підриває традиційну політику «дистанціювання» від суспільства (П. Скотт). Відзначається різкий контраст між вільною інтелектуальною творчістю університетів попередніх генерацій і нинішнім станом вищих навчальних закладів, які працюють «на замовлення».

Нова тенденція розвитку відкритого суспільства XXI ст. – «демократизація знань» завдяки широким можливостям генерувати, передавати і розповсюджувати знання без безпосередньої участі університетів. Вищі навчальні заклади практично втратили монополію на продукування наукових і науково-популярних знань. Легкість, з якою здійснюється електронна публікація в Інтернеті, й сумнівна наукова якість багатьох таких статей не полегшують, а навпаки, утруднюють серйозну дослідницьку діяльність. Традиційні університети вимушені зважати ще й на конкуренцію з боку «елітних» приватних ВНЗ, які мають потужну фінансову підтримку, кращі ресурси й умови для викладацької та наукової діяльності. Дослідження багатьох університетів проводились у відриві від реальної економіки. Доповідачі форумів Наглядової ради наголошують на необхідності співпраці державних університетів з фірмами; потрібні нові стратегії виживання, пошуки привабливості ВНЗ, підвищення якості навчання. Сучасним університетам доводиться витримувати конкуренцію з великими науково-дослідними центрами (приватними і державними), співробітниками яких не мають викладацького навантаження і присвячують весь свій час науковій роботі.

Конкуренцію університетам становлять також організації, що використовують новітні інформаційні технології і за плату надають послуги «електронного навчання» (e-learning)

та допомогою інтерактивних програм. Виникла ціла індустрія дистанційного навчання зі швидким доступом до університетських дипломів. У рамках стратегії безперервного навчання найчастіше пропонуються конкретні спеціалізовані магістерські курси.

Щоб відповідати викликам суспільства знань, учасники конференцій Наглядової ради пропонують: орієнтувати наукову роботу університетів на потреби ринку на національному та європейському рівнях; розвивати «електронне навчання»; створювати умови для «навчання протягом усього життя» (lifelong learning), для здобуття другої вищої освіти, насамперед на магістерському рівні; упроваджувати в навчальний процес інформаційні та комунікаційні технології; орієнтувати університети на підготовку висококваліфікованих наукових кадрів, розширювати підготовку фахівців на рівні PhD (У. Фелт); переглянути навчальні програми на предмет сполучення вузькопрофесійних і загальнотеоретичних знань (А. Барблан).

Вирішувати завдання економічного і соціального розвитку можуть лише країни з високоосвіченим населенням, здатні продукувати, поширювати й ефективно використовувати знання. Планується створення системи ефективної співпраці університетів, фірм, консультантів, науково-дослідних центрів з метою вивчення світового досвіду й адаптації глобальних знань до місцевих умов.

А. О. Чех
ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА: ТЕНДЕНЦІ ТА РОЗВИТОК
У МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ
COMPARATIVE PEDAGOGICS: TENDENCIES AND DEVELOPMENT
IN INTERNATIONAL CONTEXT

Інтеграція національної системи освіти у світові та європейські науково-освітні структури зумовлюють необхідність осмислення актуальних питань педагогічної науки і практики не лише в національному, культурно-гомогенному контексті, а й у міжнаціональному та міжкультурному вимірах. З цієї точки зору порівняльна педагогіка набуває виразної актуальності, оскільки лише зіставлення результатів цього аналізу уможливає визначення напрямів вирішення проблем освітньої галузі й окреслення шляхів її розвитку з урахуванням міжнародного досвіду.

Аналіз історико-педагогічних реалій дозволив з'ясувати, що первісні основи порівняльної педагогіки стосуються античних часів. Це засвідчують перші писемні відомості про освіту і виховання в різних країнах світу, які однак є ненауковими, несистемними. Засновником ж порівняльної педагогіки як науки традиційно вважається французький компаративіст Марк Антуан Жюльєн де Паріс, у працях якого вперше вжито і науково обгрунтовано поняття «порівняльної педагогіки», визначено деякі її завдання. Водночас стрімкого розвитку порівняльна педагогіка як наукова галузь набула у XX ст. завдяки діяльності С. Гессена, М. Садлера, І. Канделя, Ф. Шнайдера, Н. Ганса, Ю. Шрівера та ін., праці яких і склали її науково-теоретичне підґрунтя.

Період, у який здійснювали свої дослідження М. Садлер, І. Кандель, Ф. Шнайдер, С. Гессен, Н. Ганс, прийнято вважати періодом класичної зрілості в порівняльній педагогіці. Він характеризується пошуками сил, які впливають на формування національної системи виховання. Ці сили мали різні назви: детермінуючі сили (М. Садлер), приховані чинники (Н. Ганс), рушійні сили (Ф. Шнайдер). Фундаментальні праці вищезазначених дослідників стали не тільки теоретичним підґрунтям порівняльної педагогіки, але й окреслили національну складову освітніх систем у різних країнах. Це дало підстави вважати, що в кінці XIX – на початку XX ст. висунути ідею об'єднання Європи за допомогою виховання. Саме в цей період виникли міжнародні освітні і виховні інституції. Зокрема в 1899 р. Адольф Фер'єр створив у Женеві Міжнародну Асоціацію прихильників нових шкіл, а в 1905 Альфред Бієр заснував Постійну Міжнародну Психолого-Педагогічну Комісію, а в 1909 р. Едвард Петерс створив в Остенді Міжнародне бюро педагогічної документації. Згодом створено ще деякі міжнародні інституції, які досліджували проблеми